

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับ การตั้งชื่อตัว และชื่อสกุล ตามกฎหมาย

นางสาวอัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์
ตำแหน่ง นิติกรปฏิบัติการ
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

บทความใช้เพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ความรู้เกี่ยวกับการตั้งชื่อตัว และชื่อสกุล ตามกฎหมาย

นางสาวอัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์
นิติกรปฏิบัติการ สำนักกฎหมาย

บทนำ

เดิมประเทศไทยมีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของบุคคลได้แก่ พระราชบัญญัติขนานนามสกุลพระพุทธศักราช ๒๔๕๖ พระราชกำหนดขนานนามสกุลเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล (ฉบับที่๒) พระพุทธศักราช ๒๔๘๑ และพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พระพุทธศักราช ๒๔๘๔ ในเวลาต่อมาได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชื่อบุคคลและนามสกุล ขึ้นมาบังคับเป็นฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับเป็นหลัก เกี่ยวกับการตั้งชื่อประจำบุคคล นามสกุลหรือชื่อประจำวงศ์สกุลของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยทุกคน และเมื่อ ประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้แล้วก็ให้มีผลเป็นการยกเลิกบรรดากฎหมายที่มีอยู่ก่อนนี้ บทความนี้ จึงขอนำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับการตั้งชื่อตัว ชื่อสกุล ตามกฎหมาย

นิยามคำว่า ชื่อตัว ชื่อรองและ ชื่อสกุล ตามกฎหมาย

ในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ นี้ได้อธิบายความหมายของ ๓ คำ คือ

“ชื่อตัว” หมายความว่า ชื่อประจำบุคคล ดังนั้น ชื่อตัวจึงเป็นชื่อที่ใช้เพื่อบ่งบอกถึงตัว ผู้เป็นเจ้าของชื่อนั้น

“ชื่อรอง” หมายความว่า ชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว ในประเทศไทยการมีชื่อรองสามารถ ตั้งได้โดยชอบตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติการตั้งชื่อรองไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก

“ชื่อสกุล” หมายความว่า ชื่อประจำวงศ์สกุล หรือนามสกุล เป็นการบ่งบอกว่าบุคคลนั้น สืบเชื้อสายจากบรรพชน หรือตระกูลใด

แต่เดิมนั้นคนไทยไม่ได้มีนามสกุล ใช้จะมีเพียงชื่อเรียกใช้เรียกขานกันเท่านั้น ต่อมาใน สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้โปรดให้มีการตั้งนามสกุลเหมือนกับประเทศ อื่นๆ โดยพระองค์ทรงให้ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ มีผล บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ และในการนี้พระองค์ยังได้พระราชทานนามสกุลให้แก่ หลายครอบครัวที่เรียกว่า นามสกุลพระราชทานจำนวน ๖,๔๓๒ นามสกุล ซึ่งหลายครอบครัวก็ตั้ง นามสกุลตามชื่อของผู้นำของครอบครัวนั้น หรือตามถิ่นที่อยู่อาศัยของครอบครัวนั้น โดยนามสกุลแรกของ ประเทศไทย คือ “สุขุม” ซึ่งรัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชทานให้เจ้าพระยายมราช หรือ ปัน สุขุม เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ จึงนับว่านามสกุล “สุขุม” จึงเป็นนามสกุลแรกของประเทศไทย^๑

^๑มติชนสุดสัปดาห์ “สุขุม นามสกุลแรกของไทย” https://www.matchonweekly.com/scoop/article_๑๒๕๔๑ (สืบค้นเมื่อ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔)

การตั้งชื่อตัว ชื่อรอง ตามกฎหมาย

การตั้งชื่อบุคคลผู้มีสัญชาติไทยนั้นพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๖ และ มาตรา ๗ คือ

๑. ชื่อตัว ต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินีหรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๒. ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม คือไม่ฟ้อง หรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย และต้องไม่ฟ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คุณสมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

๓. คุณสมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว

๔. ผู้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอดจะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัวหรือชื่อรองก็ได้

การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง

หากผู้ใดประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรอง สามารถดำเนินการได้ โดยยื่นคำขออนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าชื่อตัว หรือชื่อรองที่ขอเปลี่ยนใหม่นั้น ไม่ขัดต่อกฎหมายก็จะออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อให้กับผู้ยื่นคำขอ ทั้งนี้ นายทะเบียนจะทำการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน ดังนี้

(๑) ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบชื่อตัวที่ขอเปลี่ยนต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย

พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องจะส่งอนุญาตในคำขอแล้วบันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง และออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวการตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองให้กับผู้ยื่นคำขอ

การตั้งชื่อสกุล (นามสกุล) ตามกฎหมาย

ชื่อสกุล (นามสกุล) ของผู้มีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้กำหนดเงื่อนไขของชื่อสกุลไว้ในมาตรา ๘ ดังนี้

(๑) ไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธยหรือพระนามของพระราชินี

(๒) ไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของผู้บุพการีหรือของผู้สืบสันดาน

(๓) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

(๔) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

(๕) มีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

ส่วนคำว่า ราชทินนาม ตามพจนานุกรมหมายถึง ชื่อพระราชทานที่ตั้งกำกับยศ หรือบรรดาศักดิ์แก่ขุนนาง เช่น เจ้าพระยายมราช เจ้าพระยาเป็นยศ ยมราชเป็นราชทินนาม หรือกำกับสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ เช่น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ สมเด็จพระสังฆราชเป็นสมณศักดิ์ พระพุทธโฆษาจารย์เป็นราชทินนาม

การขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล (นามสกุล) ขึ้นใหม่

บุคคลผู้มีสัญชาติไทยรายใด แม้จะมีชื่อสกุล (นามสกุล) อยู่แล้ว แต่ประสงค์จะขอตั้งชื่อสกุลขึ้นมาใหม่ ก็สามารถทำได้โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร โดยให้ยื่นคำขอ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

เมื่อนายทะเบียนได้รับเรื่องแล้วจะดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ และตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ซึ่งการพิจารณาชื่อสกุลที่ยื่นคำขอจะมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ชื่อสกุลต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธยหรือพระนามของพระราชินี

๒. ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนามเว้นแต่ราชทินนามของตนของบุพการีหรือของผู้สืบสันดาน

๓. ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือชื่อสกุลในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลและฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

๔. ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๕. มีพยัญชนะไม่เกินสิบพยัญชนะเว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

๖. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำชื่อสกุล ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

๗. ไม่ต้องห้ามตามประกาศเพิ่มเติมเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

๘. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้อาณาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุลลงวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ (เช่น กรุงเทพ บางกอก สุโขทัย อุทอง เป็นต้น)

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอและให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามให้กับผู้ยื่นคำขอ

การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ชื่อสกุลที่ตั้งขึ้นใหม่

ชื่อสกุลที่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้ตั้งชื่อสกุลขึ้นใหม่นั้น ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ แต่การอนุญาตจะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น

ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตการใช้ชื่อสกุล

การใช้ชื่อสกุลของผู้อื่น

คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมก็ได้ การตกลงกันการใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายจะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้ และข้อตกลงดังกล่าวคู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เดิมกฎหมายกำหนดหญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แต่เมื่อมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น เป็นการลิดรอนสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้ชายและหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล โดยศาลรัฐธรรมนูญมองว่า การใช้ชื่อสกุลเป็นสิทธิของบุคคลที่จะแสดงเผ่าพันธุ์เพื่อเกลาเหล่ากอของตน เป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้แบ่งแยกว่าเป็นสิทธิของชายหรือหญิง อีกทั้งยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการบังคับเข้ากับหญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามีแต่เพียงฝ่ายเดียว ด้วยเหตุนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้ เพราะขัดต่อหลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ^๒ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐)

^๒ศาลรัฐธรรมนูญ “เสรีภาพของสตรีในการเลือกใช้นามสกุล”

https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail/%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%8F%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A4%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%8A%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%A0%E0%B8%AA%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%A4 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔)

ในเวลาต่อจึงมีการตราพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และ ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และบัญญัติข้อความขึ้นมาใหม่ ดังนั้น คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็ตามมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่าย หรือจะยังคงใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ กฎหมายให้สิทธิในการเลือก และเมื่อมีการหย่าหรือศาลเพิกถอนการสมรสคู่สมรสที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน เว้นแต่เมื่อการสมรสสิ้นสุดด้วยความตายอีกฝ่ายที่ใช้ชื่อนามสกุลของคู่สมรสที่ตายนั้นใช้ชื่อสกุลต่อไปได้ เว้นแต่สมรสใหม่ก็ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

๑.๑ กรณีคู่สมรสประสงค์ที่จะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง

ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน นายทะเบียนท้องที่จะดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน ดังนี้

- (๑) บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) หลักฐานการสมรส
- (๓) บันทึกข้อตกลงตามเงื่อนไขการสมรสกรณีใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๔) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

หากเห็นว่าถูกต้องก็จะดำเนินการอนุญาตในคำขอแล้ว และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลให้กับผู้ยื่นคำขอ

๑.๒ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดประสงค์จะกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

สามารถทำได้เช่นกันโดยให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เช่นเดียวกับกรณีขอใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่าย เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องจะส่งอนุญาต แล้วจะบันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล พร้อมกับการออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลให้กับผู้ยื่นคำขอ

การเปลี่ยนชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง

๑.๑. เมื่อมีการหย่า หรือมีคำพิพากษาให้การสมรสสิ้นสุดลง

กฎหมายกำหนดให้คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ไม่อาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายได้อีกต่อไป โดยให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียน นายทะเบียนท้องที่จะดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน ดังนี้

- (๑) ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) เรียกตรวจหลักฐานการสมรส และการสิ้นสุดการสมรส เช่น ใบสำคัญการสมรส ใบสำคัญการหย่า หรือคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแล้วแต่กรณี
- (๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง จะส่งอนุญาต ทำการบันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล

๑.๒ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงโดยการตาย

คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งสามารถใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสที่ตายต่อไปได้กล่าวมาแล้ว แต่หากจะสมรสใหม่กฎหมายกำหนดให้ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน การขอกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมก็ดำเนินการยื่นคำขอพร้อมหลักฐานการตายของคู่สมรสยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน นายทะเบียนท้องที่จะดำเนินการตรวจสอบทำนองเดียวกับการสมรสสิ้นสุดโดยการหย่า

ชื่อสกุลที่ใช้ก่อนพระราชบัญญัติชื่อบุคคลบังคับใช้

สำหรับชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับให้ถือเสมือนว่าได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ ชื่อสกุลนั้นยังคงมีผลใช้ได้ ตามกฎหมาย ไม่จำเป็นต้องแก้ไขแต่อย่างใด

การอุทธรณ์กรณีนายทะเบียนไม่อนุญาตจดทะเบียนชื่อสกุล

หากนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล และผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนชื่อสกุล ประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง

โดยให้ผู้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอ้างอิง ประกอบด้วยต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์และรายงานความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญข้อกฎหมายที่อ้างอิงและข้อพิจารณาหรือข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจผ่าน นายทะเบียนจังหวัดถึงนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

เมื่อมีคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยแล้ว คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สิ้นสุด

การอุทธรณ์กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว เปลี่ยนชื่อรอง ร่วมใช้ชื่อสกุล หรือ เปลี่ยนชื่อสกุล

หากนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัวหรือเปลี่ยนชื่อรองหรือร่วมใช้ชื่อสกุลหรือเปลี่ยนชื่อสกุล

๑. ผู้ยื่นคำขอประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์ เป็นหนังสือภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย อ้างอิงประกอบด้วย

๒. นายทะเบียนท้องที่ที่ต้องพิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่พิจารณาบทวนคำสั่งได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงข้อกฎหมายหรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งและอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใดทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

๒.๑ หากนายทะเบียนท้องถิ่นเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

๒.๒ หากนายทะเบียนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัดและให้นายทะเบียนจังหวัดพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับรายงานถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวให้นายทะเบียนจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลาในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลา

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อมูลออนไลน์

มติชนสุดสัปดาห์ “ สุขุม นามสกุลแรกของไทย ”

https://www.matichonweekly.com/scoop/article_๑๒๕๕๑

(สืบค้นเมื่อ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔)

ศาลรัฐธรรมนูญ “ เสรีภาพของสตรีในการเลือกใช้นามสกุล ”

https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail/%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%89%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-๒๑๒๕๕๖--%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B9%83%E0%B8%8A%E0%B8%89%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%A5

(สืบค้นเมื่อ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔)